

Annotatierichtlijnen voor Named Entities in het Nederlands

Bart Desmet & Véronique Hoste

versie 0.1

Inhoudstafel

A Algemeen

1	Inleiding	5
2	Algemene richtlijnen.....	6
2.1	Wanneer is er sprake van een NE?	6
2.2	Bereik van de annotatie.....	7
2.3	Nevingeschikte NE's.....	8
2.4	Bijnamen en afkortingen	8
3	Annotatie van gebruik	9

B Types annotaties

1	Annotatie van personen (PER).....	10
1.1	Metonymische subtypes van PER	10
1.1.1	PER.meto.PRO.x (PER als PRO).....	10
1.1.2	PER.meto.naam (PER als naam).....	11
2	Annotatie van organisaties (ORG)	12
2.1	Subtypes van ORG.....	12
2.1.1	ORG.GOV (Overheid)	12
2.1.2	ORG.COM (Commercieel)	12
2.1.3	ORG.MISC.....	12
2.2	Metonymische subtypes van ORG	14

2.2.1	ORG.x.meto.mens (ORG als leden)	14
2.2.2	ORG.x.meto.LOC.x (ORG als LOC)	14
2.2.3	ORG.x.meto.PRO.x (ORG als PRO).....	14
2.2.4	ORG.x.meto.EVE.x (ORG als EVE)	14
2.2.5	ORG.x.meto.naam (ORG als naam).....	15
2.3	Onderscheid tussen ORG.x.lett en ORG.x.meto.mens.....	15
2.3.1	ORG.x.lett.....	15
2.3.2	ORG.x.meto.mens.....	16
2.3.3	Opmerkingen	16
3	Annotatie van locaties (LOC)	18
3.1	Subtypes van LOC	19
3.1.1	LOC.heelal	19
3.1.2	LOC.water	19
3.1.3	LOC.cont (Continent)	19
3.1.4	LOC.land.....	20
3.1.5	LOC.bc (Bevolkingscentrum).....	20
3.1.6	LOC.regio.....	20
3.1.7	LOC.lijn (Lijnlocaties).....	20
3.1.8	LOC.punt (Puntlocaties).....	21
3.1.9	LOC.fictief (Fictieve locaties).....	21
3.2	Metonymische subtypes van LOC.....	21
3.2.1	LOC.x.meto.mens (LOC als mensen of ORG).....	21
3.2.2	LOC.x.meto.PRO.x (LOC als PRO)	22
3.2.3	LOC.x.meto.EVE.x (LOC als EVE).....	22

3.2.4	LOC.x.meto.naam (LOC als naam).....	22
3.2.5	LOC.x.meto.totum (Totum pro parte).....	22
3.3	Onderscheid tussen LOC.x.lett en LOC.x.meto.mens	23
3.3.1	LOC.x.lett	23
3.3.2	LOC.x.meto.mens.....	25
3.3.3	Opmerkingen	26
4	Annotatie van producten (PRO).....	27
4.1	Subtypes van PRO	28
4.1.1	PRO.aandeel	28
4.1.2	PRO.taal	28
4.1.3	PRO.misc	28
4.2	Metonymische subtypes van PRO	28
4.2.1	PRO.x.meto.mens (PRO als producent)	28
4.2.2	PRO.x.meto.EVE.x (PRO als EVE).....	29
4.2.3	PRO.x.meto.naam (PRO als naam).....	29
5	Annotatie van gebeurtenissen (EVE)	30
5.1	Subtypes van EVE.....	30
5.1.1	EVE.mens (Menselijk)	30
5.1.2	EVE.nat (Natuurlijk).....	30
5.2	Metonymische subtypes van EVE	31
5.2.1	EVE.mens.meto.ORG (EVE als ORG).....	31
6	Annotatie van MISC	32

A Algemeen

---

1 Inleiding

Named entities (NE's) in een tekst zijn instanties die verwijzen naar specifieke entiteiten (objecten, personen, organisaties ...) in de werkelijkheid.

Bij de annotatie van named entities in SoNaR wordt telkens het hoofdtype (+ eventueel het subtype) en het gebruik (+ eventueel metonymisch subtype) aangeduid, behalve bij MISC. We onderscheiden zes verschillende hoofdtypes:

- Persoon (PER)
- Organisatie (ORG) (3 subtypes)
- Locatie (LOC) (9 subtypes)
- Product (PRO)
- Gebeurtenis (EVE) (2 subtypes)
- Miscellaneous (MISC)

Verder bestaan er twee gebruiken:

- Letterlijk
- Metonymisch (+ metonymisch subtype)

Hieronder wordt beschreven hoe named entities worden geannoteerd, en hoe de hoofdtypes en gebruiken worden toegekend en verder opgedeeld.

2 Algemene richtlijnen

2.1 Wanneer is er sprake van een NE?

Onder NE's begrijpen we eigennamen (bv. Jan Van Eyck, NTU, sp.a) en substantieven en adjectieven van herkomst (bv. Vlaming, Vlaamse). Nominale en pronominale verwijzingen (bv. de schilder, hij) worden niet geannoteerd. Wanneer uit de context niet duidelijk blijkt of er sprake is van een eigenaam, wordt het gebruik van hoofdletters als criterium gebruikt.

De [Vlaamse Regering] (ORG), de [Vlaamse] (LOC) regering
De provincie [West-Vlaanderen] (LOC), de [Provincie West-Vlaanderen] (ORG)

Wanneer er ten onrechte een hoofdletter wordt gebruikt, annoteren we als MISC. Woorden die zowel met als zonder hoofdletter geschreven kunnen worden (volgens de regels voor hoofdlettergebruik van de Nederlandse Taalunie: <http://woordenlijst.org/leidraad/16/>), annoteren we onder het juiste hoofdtype wanneer ze met hoofdletter geschreven worden (zonder hoofdletter wordt niet geannoteerd).

Een [Bouvier] (MISC), een bouvier
De [Renaissance] (MISC), de renaissance
Een [Rederijker] (MISC), een rederijkerkamer
Een [Katholiek] (MISC), een [Sikh] (MISC), een katholieke misviering, de [Katholieke Kerk] (ORG.MISC)
De [Kamers van Koophandel] (MISC), de kamer van koophandel, de [Kamer van Koophandel] (ORG.MISC)
Een bordeaux, een [Bordeaux] (LOC.bc.meto.PRO.misc)

Acroniemen die voor een NE staan en duidelijk tot één klasse behoren, worden volgens die klasse geannoteerd, anders als MISC. Acroniemen die met hoofdletters worden geschreven, maar niet voor een NE staan, worden altijd als MISC geannoteerd. Niet-NE's zijn te herkennen aan het feit dat de betekenis van de uitgeschreven versie, waarin alles met kleine letter wordt geschreven (met uitzondering van woorden die altijd met hoofdletter worden geschreven), gelijk is aan de bedoelde betekenis van het acroniem.

[BMW] (ORG.COM)
[BHV] (LOC.regio)
[VIA] (< Vlaanderen in Actie) (MISC)
[EHBO] (MISC)
[BTW] (MISC), btw
Het [HST]-netwerk (MISC)

2.2 Bereik van de annotatie

Een NE wordt in principe geannoteerd zonder lidwoorden of bepalingen, tenzij die integraal deel uitmaken van de NE. Anderstalige lidwoorden worden altijd meegeannoteerd.

Gisteren was er een optreden van [De Nieuwe Snaar] in de [Vooruit].
Het [Londen] van de achttiende eeuw
[De Panne], [Le Mans]
de film [The Notebook]

Wanneer er keuze is tussen verschillende aparte NE's of 1 grotere NE, annoteren we de grotere NE. Wanneer twee NE's dicht bij elkaar voorkomen, maar geen grotere (bestaande) NE vormen, worden ze apart geannoteerd.

[KSA Izegem] ipv [KSA] [Izegem]
[Vlaams-Brabant] ipv [Vlaams]-[Brabant]
De samenwerking [CD&V]-[ACV], maar het kartel [CD&V-N-VA]
[Vlaams]-[Nederlandse] samenwerking
De verschillen tussen het [AN] en het [Vlaams-Nederlands]
Van [Frans]-[Belgische] nationaliteit

Ook wanneer een kleinere NE in combinatie met een (aantal) niet-NE('s) een grotere NE vormt, wordt die grotere NE geannoteerd. De kleinere NE wordt niet woordintern geannoteerd. (Uitzondering: samenstellingen met natuurlijke locaties; zie LOC).

De [VN-veiligheidsraad]
De [Vietnamoorlog]
De [Europese Unie]
[West-Vlaanderen]
[New York]
[North Carolina]

NE's die voorkomen in een samenstelling, terwijl die samenstelling op zichzelf geen NE vormt, worden woordintern geannoteerd. Afleidingen van NE's (verlies van hoofdletter) worden niet geannoteerd.

De ziekte van [Alzheimer]
[Google]topman
[Steiner]school
de regering-[Leterme] II
[Frans]gezind
[Frans]talig
~~[vervlaamsing]~~

Een meervoudsuitgang, diminutiefuitgang en/of genitief-s die aan het woord wordt geschreven, wordt meegeannoteerd. Ook de verbuigings-e bij adjectieven van herkomst worden geannoteerd.

de [Vervaeckes], de [Janssens], [Jantje], [Jantjes] pet, [Klaas]' pet,
3 [BMW]'s, [Italiaanse] dorpen, [GGD]-en

2.3 Nevengeschikte NE's

Bij nevenschikking worden de NE's in principe afzonderlijk geannoteerd, tenzij de nevenschikking op zich een NE vormt.

{ en } betekenen hieronder hetzelfde als [en], maar duiden andere, in het tweede en derde geval discontinuë annotaties aan.

[Canada] en {Peru}, {North} en [South {Carolina}], {Noord-} en [Zuid-
{Amerika}], ik kreeg een [Suske en Wiske] voor mijn verjaardag

2.4 Bijnamen en afkortingen

Bijnamen en afkortingen worden geannoteerd zoals de NE's waar ze naartoe verwijzen. Komen ze samen voor, dan worden ze afzonderlijk geannoteerd.

De [Arteveldestad], de [Nederlandse Taalunie] ([NTU])

3 Annotatie van gebruik

De betekenis van een NE kan verschillen naargelang de context waarin hij wordt gebruikt. Metonymie in het bijzonder kan voor grote betekenisverschuivingen zorgen. Daarom wordt per aangeduide NE het gebruik geannoteerd:

- Letterlijk: het hoofdtype van de NE komt overeen met de betekenis in de context, bijvoorbeeld: `we verbleven in een hotel in Bordeaux => hoofdtype LOC, letterlijk gebruikt.`
- Metonymisch: de NE heeft in de context niet de betekenis van het hoofdtype, bijvoorbeeld: `een glaasje Bordeaux => hoofdtype LOC, metonymisch gebruik PRO`

Wanneer een NE in context zowel in de letterlijke als de metonymische betekenis begrepen kan worden, annoteren we met de letterlijke betekenis.

We gaan naar het [Rijksmuseum] (ORG.MISC.lett of ORG.MISC.meto.LOC.punt? => ORG.MISC.lett) <=> Die reizende tentoonstelling staat nu in het [Rijksmuseum] (ORG.MISC.meto.LOC.punt).

NE's die letterlijk worden gebruikt, maar genoemd zijn naar een andere NE, kunnen verkeerdelijk als metonymisch bestempeld worden. Enkel wanneer een NE gebruikt wordt om een andere NE aan te duiden die niet expliciet de naam draagt van die eerste NE, is er sprake van metonymie. Roland Garros, Wimbledon, Jane Eyre (het boek) en JFK (de luchthaven) zijn voorbeelden van letterlijk gebruik.

Wanneer een mogelijk metonymisch verband expliciet wordt gemaakt in de context, is er geen sprake meer van metonymie. Vergelijk:

Een lekkere [Bordeaux] = LOC.regio.meto.PRO.misc
Een lekker [Bordeaux]wijntje = LOC.regio.lett

Wanneer NE's, waarvan de naam onder andere bestaat uit een andere NE, verkort worden gebruikt, zodat enkel die andere NE overblijft, wordt als volgt geannoteerd:

- letterlijk, wanneer de verkorte vorm veel gebruikelijker is dan de langere variant, en de verkorte vorm de langere variant sterker oproept dan de gelijknamige andere NE; bv. [Wimbledon] (EVE.mens.lett) < [The Championships, Wimbledon] (EVE.mens.lett)
- metonymisch, in de andere gevallen; bv. [Sydney] (LOC.bc.meto.EVE.mens) < de [Olympische Zomerspelen van Sydney 2000] (EVE.mens.lett)

B Types annotaties

---

1 Annotatie van personen (PER)

Named entities die verwijzen naar personen.

- Ook dode en fictieve personen worden geannoteerd, [John F. Kennedy], [Elisabeth Bennett]
- Fictieve en niet-fictieve diernamen worden geannoteerd, [Garfield], [Roger Rabbit], [Lassy], onze hond [Lassy], [Keiko]
- Goden worden geannoteerd wanneer ze met hoofdletter geschreven worden, [God], [Allah], [Ganesha], ~~[god]~~
- Artiestennamen worden geannoteerd, [Sting]
- Families worden geannoteerd, de familie [Janssen], de [Janssens]
- Titels en aansprekingen worden niet geannoteerd, Dr. [Zhivago], Dr. [Oetker], president [Obama]. Sommige titels worden als MISC geannoteerd (cf. infra).

Bemerk dat sommige producten en organisaties een naam (met een titel) kunnen dragen. Als het gaat om een product of organisatie die naar een (al dan niet fictief) persoon is genoemd, dan is er geen sprake meer van een metonymisch verband. We annoteren dan als PRO of ORG en nemen de aanspreking in de annotatie op: [Mr. Proper] (PRO), [Hans Anders] (ORG), [Dr. Oetker] (ORG) pizza, [Dr. Vogel] (ORG) verkoopt geneesmiddelen.

Adellijke titels tussen voor, in of na de eigenaam worden evenmin geannoteerd, [Dirk] burggraaf [Frimout], graaf [d'Udekem d'Acoz]

- Generationele toevoegingen zoals Jr. en II worden wel geannoteerd, [George Bush Sr].

Personen worden niet onderverdeeld in subtypes.

1.1 Metonymische subtypes van PER

1.1.1 PER.meto.PRO.x (PER als PRO)

Personennamen waarmee producten metonymisch worden aangeduid. Niet te verwarren met producten die naar personen zijn genoemd, en waar dus geen metonymisch verband bestaat.

- Voorbeeld van PER, metonymisch gebruikt: de maker voor het product. De NE kan vervangen worden door “werk van NE”: een [Mondriaan] (PER.meto.PRO.misc)
- Voorbeeld van PRO, letterlijk gebruikt: (fictieve) personennamen gebruikt als titel van een boek, TV-serie etc.: de serie [Dexter] (PRO.misc.lett), [Jane Eyre] (PRO.misc.lett) door [Charlotte Brontë] (PER.lett), drie [Jommekes] (PRO.misc.lett) <=> [Jip] (PER.lett) van [Jip en Janneke] (PRO.misc.lett)

1.1.2 PER.meto.naam (PER als naam)

Wanneer de NE als woord bedoeld wordt. De NE kan vervangen worden door “de naam/het woord NE”:
[Alain] vind ik goed klinken.

2 Annotatie van organisaties (ORG)

Onder organisaties worden associaties begrepen die een zekere formele samenhang hebben, door middel van een geformaliseerde samenwerking of een gebouw dat de organisatie bindt.

Afkortingen op het einde van de benaming die de rechtsvorm bepalen (Inc., NV, vzw, BVBA) worden mee geannoteerd.

2.1 Subtypes van ORG

2.1.1 ORG.GOV (Overheid)

Alle organisaties die rechtstreeks te maken hebben met de werking van de staat (of de provincie, gemeente,...). Hieronder worden onder andere democratische organen, rechtbanken, ministeries, overheidsdiensten en (delen van) het leger begrepen. Andere organisaties die opereren met overheidssteun worden als MISC geannoteerd.

De [Senaat], het [Gentse Stadsbestuur], [VDAB], [CIA], het [Hof van Cassatie], de [Europese Commissie], het [6de Waarneming Smaldeel] van de [Luchtmacht], politiezone [RIHO]

2.1.2 ORG.COM (Commercieel)

Commerciële organisaties of delen ervan die voornamelijk producten of diensten aanbieden met een winstootmerk. Hieronder begrijpen we ook:

- pretparken, hotels en restaurants
- bedrijven waarin de overheid een aandeel heeft
- beurzen en andere handelsplaatsen

De [Mac Business Unit] van [Microsoft], [Comme Chez Soi], de [Efteling], [Woestijnvis NV], [VTM], [Corelio], de [Nationale Loterij], [Electrabel], de [Dow Jones]

2.1.3 ORG.MISC

Alle organisaties die niet in GOV of COM thuishoren. Hieronder begrijpen we onder andere:

- alle musea, bibliotheken, scholen, onderzoekscentra en ziekenhuizen die publiek of privaat zijn ingericht
- instellingen van openbaar nut (vaak door de overheid gestuurd)

- organisaties die cultuur of sport als hoofddoel hebben, maar daar wel voor kunnen worden betaald, zoals muziekgroepen, theatergezelschappen, circussen, sportclubs
- NGO's, liefdadigheidsinstellingen
- internationale organen
- jeugd- en studentenverenigingen
- politieke partijen, vakbonden en drukkingsgroepen
- paramilitaire groepen
- religieuze groepen, administratief-kerkelijke opdelingen (parochie, bisdom), sektes, maar geen kerkgebouwen of tempels (LOC.punt). Adjectieven en substantieven afgeleid van religies worden niet geannoteerd, met uitzondering van voorbeelden als Joods en Joden, die zijn afgeleid van een locatie (Judea) en daarom met hoofdletter worden geschreven (Jood = LOC.regio.lett.PER)
- historische organisaties die indertijd een naam hadden. Groepen die achteraf als groep werden bestempeld worden geannoteerd onder hoofdtype MISC (cf stromingen: de Vlaamse Primitieven).

Volgende NE's hebben als hoofdtype LOC, niet ORG, maar kunnen metonymisch makkelijk als ORG worden gebruikt (zie ook LOC.punt): residenties, marktpleinen, luchthavens, stations, havens, dokken, sportstadia, parken, bossen, monumenten, kerkgebouwen en tempels.

Voorbeelden:

- Het [Tilburg centre for Creative Computing] aan de [Universiteit van Tilburg], het [S.M.A.K.], het [Prinsengrachtziekenhuis], [CERN]
- [De Lijn], [NMBS], [VRT], [De Post]
- [The Police], [London Philharmonic Orchestra], [Circus Krone], de [Belgische Voetbalbond], [Ajax], de [Koninklijke Mechelse Schaakclub]
- [WWF], [National Geographic], de [Bill & Melinda Gates Foundation]
- de [VN], de [Wereldbank], het [IMF]
- [Chiro Romejo], [VTK Gent]
- [CD&V], [sp.a], [Groen !], [ACV], [BBL]
- [IRA], de [Tamiltijgers]
- de [Nederlandse Hervormde Kerk], [Bisdom Brugge], de [Sint-Godelieveparochie], [Scientology]
- de [Oost-Indische Compagnie]

2.2 Metonymische subtypes van ORG

2.2.1 ORG.x.meto.mens (ORG als leden)

Wanneer een ORG een actie in de context niet als organisatie op zich kan uitvoeren, en kan vervangen worden door “mensen die werken voor NE/NE vertegenwoordigen” of “lidstaten/lidorganisaties van NE”. Het gaat doorgaans om acties als communiceren, willen, beslissen, plannen, gevoelens ervaren, tekenen, vervolgen,... Acties die een ORG wel als geheel kan ondernemen omvatten onder andere verkopen, overnemen, tewerkstellen, ontwikkelen,...

[IBM]’s (ORG.COM.meto.mens) plannen om [Sun] (ORG.COM.lett) over te nemen.

[Rabobank] (ORG.COM.meto.mens) staat op kop in de [Tour de France] (EVE.mens.lett)

Het onderscheid tussen ORG.x.meto.mens en ORG.x.lett wordt uitgebreid beschreven in 5.3.

2.2.2 ORG.x.meto.LOC.x (ORG als LOC)

Wanneer de ORG gebruikt wordt als de plaats waar die zich bevindt. De NE kan vervangen worden door “een gebouw/terrein van NE”: ons gesprek in de [McDonald’s], de nieuwe zetels van de [Senaat], morgen rijden we naar de [Efteling]

2.2.3 ORG.x.meto.PRO.x (ORG als PRO)

Wanneer een tastbaar product wordt aangeduid met de naam van de ORG die het produceerde. De NE kan vervangen worden door “het product dat door NE werd geproduceerd”: Hij reed in een groene [Citroën].

Namen van ORG.COM’s en hun afkortingen kunnen worden gebruikt om een beursgenoteerd aandeel te beschrijven, en worden dan als ORG.COM.meto.PRO.aandeel geannoteerd. De NE kan vervangen worden door “het aandeel dat de waarde van NE aangeeft”. Als een letterlijk gebruik mogelijk is, dan wordt er geannoteerd als ORG.COM.lett. Bemerkt dat een ORG.COM in samenstelling met “(-)aandeel” als ORG.COM.lett wordt geannoteerd.

[Apple] daalde 15 punten: ORG.COM.meto.PRO.aandeel

[Apple] doet het goed op de beurs: ORG.COM.lett

Het [Microsoft]aandeel: ORG.COM.lett

2.2.4 ORG.x.meto.EVE.x (ORG als EVE)

ORG’s die in de context verwijzen naar een EVE dat aan de ORG verbonden wordt. De NE kan vervangen worden door “hetgeen gebeurde bij NE/waarin NE betrokken was”, “de acties bij/door/tegen NE”:

[Watergate] (ORG.COM.meto.EVE.mens) heeft [Nixon] (PER.lett)

uiteindelijk de das omgedaan.

2.2.5 ORG.x.meto.naam (ORG als naam)

Wanneer de NE als woord bedoeld wordt. De NE kan vervangen worden door “de naam/het woord NE”: [Chevrolet] klinkt Franser dan [Ford].

2.3 Onderscheid tussen ORG.x.lett en ORG.x.meto.mens

2.3.1 ORG.x.lett

Letterlijk gebruikte organisaties beschrijven een organisatie in het algemeen. De NE kan vervangen worden door “(in) de organisatie/het bedrijf bekend als NE”. Vervanging is niet altijd mogelijk, maar in principe worden onderstaande gevallen als ORG.x.lett geannoteerd.

2.3.1.1 *Associaties tussen een organisatie en haar leden, andere organisaties, producten en diensten, hoofdkwartier en zetels*

- Beschrijving van de samenstelling/organisatie van een organisatie, en associaties tussen organisaties en leden, vertegenwoordigers of suborganisaties, bv. [BMW] (ORG.COM.lett) stelt 3000 mensen tewerk, [Steve Jobs] (PER.lett) van [Apple] (ORG.COM.lett).
- Beschrijving van het hoofdkwartier/de zetel of de stichting van de organisatie, bv. het [Rode Kruis] (ORG.MISC.lett) werd gesticht in 1789, de zetel van [IBM] (ORG.COM.lett) in [Boston] (LOC.bc.lett).
- Associaties tussen een organisatie en haar producten of diensten. Hieronder begrijpen we ook de associatie tussen een bedrijf en haar marktwaarde, bv. [Intels] (ORG.COM.lett) [Atom] (PRO.misc.lett) processor, [IBM] (ORG.COM.lett) -aandelen
- Verbanden tussen verschillende organisaties of tussen organisaties en locaties, zoals samenwerkingen, sponsorovereenkomsten, en lidmaatschap, bv. [Sun Microsystems Inc] (ORG.COM.lett). gaat samenwerken met [Toshiba Corp] (ORG.COM.lett).

2.3.1.2 *Organisaties beschouwd als een amalgaam van haar componenten*

Bv. [IBM] (ORG.COM.lett) verschilt sterk van [Microsoft] (ORG.COM.lett)

2.3.1.3 *Organisaties als doel van acties of houdingen*

- Als doel van economische of politieke acties die de organisatie in haar geheel treffen. Wanneer uit de context blijkt dat niet de organisatie in haar geheel bedoeld wordt, annoteren we anders. Bv. [Nestle] (ORG.COM.lett) opkopen, [Microsoft] (ORG.COM.lett) aanklagen, maar: ik koop altijd [Nestle] (ORG.COM.meto.PRO.misc), hij kocht [Nestle] (ORG.COM.meto.PRO.aandeel) op van panikerende beleggers, ze boycotten [Nestle] (ORG.COM.lett of ORG.COM.meto.PRO.misc, afhankelijk van interpretatie)

- Emoties en (voor)oordelen tegenover organisaties in hun geheel. Wanneer de emotie of het (voor)oordeel tegen een deel van de organisatie is gericht, annoteren we anders. Bv. Ik haat [Microsoft] (ORG.COM.lett). Ik haat [Microsoft] (ORG.COM.meto.PRO.misc wanneer bv. besturingssysteem wordt bedoeld).

2.3.1.4 Commerciële acties

Organisaties die commerciële handelingen uitvoeren worden als letterlijk geannoteerd. Die handelingen worden vaak uitgedrukt met werkwoorden als kopen, verkopen, ontwikkelen, leveren, lanceren, produceren, uitgeven, investeren. Bv. een aanbieding van [Media Markt] (ORG.COM.lett), [Sun] (ORG.COM.lett) kocht [Eastman-Kodak Co] (ORG.COM.lett). op.

2.3.2 ORG.x.meto.mens

De naam van een organisatie kan gebruikt worden voor de leden die eraan verbonden zijn. Verbanden die vaak voorkomen zijn mensen die werken voor een organisatie of haar vertegenwoordigen, of suborganisaties zoals lidstaten van een internationale organisatie.

De NE kan kan vervangen worden door “mensen die werken voor NE/NE vertegenwoordigen” of “lidstaten/lidorganisaties van NE”.

2.3.2.1 Voorbeelden

- Organisaties die communiceren, zoals spreken, aankondigen, beschuldigen, verklaren, discussiëren en adverteren. Ook juridische acties en communicatie zoals ondertekenen, vervolgen, aanvechten, goedkeuren en dagvaarden. Bv. discussies met [Intel] (ORG.COM.meto.mens), [IBM] (ORG.COM.meto.mens) diende haar aanvraag tot lidmaatschap in.
- Organisaties die verantwoordelijk zijn voor beslissingen, plannen, doelstellingen en houdingen. Bv. [Greenpeace] (ORG.MISC.meto.mens) moest haar mening herzien.
- Organisaties die emoties ervaren, zoals angst, paniek, opluchting, blijdschap. Bv. De [VDAB] (ORG.GOV.meto.mens) mag trots zijn op haar resultaten.
- Organisaties die de begunstigde/het slachtoffer zijn van acties of het doel van programma's, zolang het geen militaire of politieke acties betreft die gericht zijn aan de organisatie in haar geheel en zolang die acties enkel tot mensen gericht kunnen zijn. Bv. [IBM] (ORG.COM.meto.mens als het bv. enkel over de top gaat) beschuldigen, hij rijdt voor [Quick-Step] (ORG.COM.meto.mens)

2.3.3 Opmerkingen

2.3.3.1 Werkwoorden die uitzonderlijk geen ORG.x.meto.mens oproepen

Soms kan een organisatie, gevolgd door een werkwoord dat een actie of mentale toestand uitdrukt, toch geannoteerd worden als ORG.x.lett. Het gaat dan om versteende uitdrukkingen die niet meer

verwijzen naar de actie die erin wordt uitgedrukt, bv. [Microsoft] (ORG.COM.lett) tekende een nettoverlies op van 10%.

2.3.3.2 *Associaties tussen voorwerpen of eigenschappen en een organisatie*

- Wanneer het voorwerp of de eigenschap een officiële of algemene band heeft met de organisatie, annoteren we de organisatie als ORG.x.lett. Het kan bv. gaan om regels, statuten, logo's, officiële uniformen en algemene kenmerken. Bv. de vlag van het [Rode Kruis] (ORG.MISC.lett), het charter van de [VN] (ORG.GOV.lett), de grootte van [Google] (ORG.COM.lett)
- Wanneer een eigenschap wordt toegeschreven aan een organisatie in haar geheel, dan annoteren we de organisatie als letterlijk. In zo'n geval geldt de eigenschap wel voor de organisatie, maar niet per se of soms helemaal niet voor haar leden of suborganisaties. Vervanging van de NE door "de/alle/veel leden van NE" levert niet per se een correcte stelling op. Bv. [Microsoft] (ORG.COM.lett) is machtig.
- Wanneer het voorwerp of de eigenschap doorgaans geassocieerd wordt met mensen en niet officieel verbonden is met de organisatie, annoteren we als ORG.x.meto.mens, bv. wanneer er geen officiële taal is, of wat betreft de klederdracht en tradities. Bv. de zwarte maatpakken van de [NAVO] (ORG.GOV.meto.mens)
- Wanneer het voorwerp afkomstig is van een organisatie, er bezit van is of erdoor geproduceerd is, annoteren we als ORG.x.lett, bv. een computer van [Sun Microsystems] (ORG.COM.lett).

2.3.3.3 *Economische situaties, eigenschappen en acties*

- Economische situaties en eigenschappen van een organisatie, die betrekking hebben op de organisatie in haar geheel worden als letterlijk geannoteerd. Dat is bijvoorbeeld het geval met inkomsten en uitgaven. Bv. de lage lonen bij [McDonald's] (ORG.COM.lett), [IBM] (ORG.COM.lett) is rijk.
- Economische acties kunnen gericht zijn tot een organisatie in haar geheel, cf 2.3.1.3. In dat geval worden ze geannoteerd als letterlijk, omdat de organisatie niet vervangen kan worden door haar leden. Sommige economische acties kunnen echter enkel gericht zijn tot mensen, en worden daarom als ORG.x.meto.mens geannoteerd.
- Organisaties die economische acties ondernemen worden in principe als letterlijk geannoteerd, cf 2.3.1.4. ORG.x.meto.mens is echter ook mogelijk wanneer het duidelijk gaat om leden van de organisatie die de economische actie ondernemen, bv. [Sun] (ORG.COM.meto.mens) versnipperde [Eastman-Kodak Co] (ORG.COM.lett) opzettelijk om de grootste te blijven.

3 Annotatie van locaties (LOC)

Onder locaties begrijpen we fysieke of fictieve plaatsen. Coördinaten en kompaspunten worden niet geannoteerd (~~{73°23' WL, 54°02' NB}~~, het ~~{noorden}~~ van [Spanje]), maar samenstellingen met kompaspunten wel ([Noord-Spanje]), en ook wanneer met de naam van een windstreek in substantievorm een geografische, economische of politieke regio bedoeld wordt (het [Westen]).

Plaatsnamen gesplitst door komma's worden apart geannoteerd ([Washington], [D.C.]). Als 2 plaatsnamen meteen na elkaar komen zonder komma en als 1 plaatsnaam kunnen worden gezien, worden ze samen geannoteerd ([London Heathrow], [Washington D.C.]).

Adjectieven van herkomst (afgeleid van LOC's) worden op dezelfde manier geannoteerd als de LOC's zelf. Zowel letterlijk als metonymisch gebruik is dus mogelijk.

[Rotterdamse] arbeiders (LOC.bc.lett)
Een [Europese] richtlijn (LOC.cont.meto.mens)
De [Alsaciaanse] smaak (LOC.regio.meto.PRO.misc)

Bemerk dat de substantieven die bij deze adjectieven geen invloed hebben op de annotatie van de adjectieven.

De [Peruaanse] overheid = LOC.land.lett, niet LOC.land.meto.mens

Omdat adjectieven afgeleid van talen moeilijk te onderscheiden zijn van adjectieven van herkomst, worden deze ook als LOC.lett geannoteerd. Talen in substantievorm worden als PRO.taal geannoteerd. Talen die niet van een locatie zijn afgeleid worden zowel in substantief- als adjectievorm als PRO.taal geannoteerd.

[Engelse] taalvaardigheid = LOC.regio.lett
Ik spreek vlot [Engels] = PRO.taal.lett
Het [Vroegduits], [Vroegduitse] geschriften = PRO.taal.lett

Substantieven afgeleid van LOC's kunnen enkel letterlijk worden gebruikt, en worden specifiek als substantief van herkomst geannoteerd, met de toevoeging .PER:

Een [Fransman], een [Peruaanse] = LOC.land.lett.PER
Merk op dat hier niet woordintern wordt geannoteerd: [Frans]man, [Peru]aanse

Bij samenstellingen met natuurlijke locaties is het soms moeilijk te bepalen of enkel de natuurlijke locatie, of de samenstelling in zijn geheel als NE gezien moet worden. Wanneer het aannemelijk is dat de samenstelling als geheel een NE is, wordt het geheel geannoteerd, in het andere geval wordt er gesplitst.

Het [Amazonewoud] (LOC.regio.lett)

De [Andesrug] (LOC lijn.lett) of de [Andes] (LOC.regio.lett) rug

De [Maas] (LOC.water.lett) oevers

3.1 Subtypes van LOC

3.1.1 LOC.heelal

Niet-menselijke locaties buiten de wereld of die de wereld als geheel omvatten, zoals planeten, zonnen, sterren, sterrenstelsels, kometen en andere niet-aardse locaties.

De [Melkweg], [Mars], de [Aarde], de komeet [Hale-Bopp], [Mare Tranquillitatis] de {aarde}, de {zon}, het {ISS} (PRO.misc.lett), {Sejoez} (PRO.misc.lett)

3.1.2 LOC.water

Natuurlijke of artificiële watermassa's zoals oceanen, zeeën, (stuw)meren, kanalen en rivieren. Havens en dokken worden als LOC.punt geannoteerd.

De [Nijl], de [Atlantische Oceaan]

3.1.3 LOC.cont (Continent)

Vermeldingen van 1 van hieronder opgesomde continenten. Als een deel of combinatie van continenten wordt vermeld, zie regio.

[Amerika], [Noord-Amerika], [Zuid-Amerika], [Antarctica], [Afro-Eurazië], [Eurazië], [Europa], [Azië], [Afrika], [Oceanië]

Het adjectief Amerikaans (e) kan zowel verwijzen naar het continent Amerika als het land de Verenigde Staten van Amerika. Wanneer uit de context niet duidelijk blijkt waar naartoe verwezen wordt, annoteren we als het land. We annoteren hier trouwens niet als LOC.cont.meto.totum.land, omdat het adjectief Amerikaans (e) is afgeleid van het land Verenigde Staten van *Amerika*.

Een Amerikaanse [LOC.land.lett] beslissing

Ook Europees/Europese kan verwijzen naar het continent Europa of de regio de Europese Unie. Wanneer de context geen helderheid verschaft, annoteren we als het continent. Wanneer het adjectief wel verwijst naar de regio de Europese Unie, annoteren we niet als LOC.cont.meto.totum.regio, omdat het adjectief is afgeleid van de regio de *Europese Unie*.

Het [Europese](LOC.cont.lett) onderwijsnet, een [Europese](LOC.regio.lett) richtlijn.

Australisch (e) wordt in principe altijd geannoteerd als land, tenzij uit de context expliciet blijkt dat het continent Australië (cf. Oceanië) wordt bedoeld.

3.1.4 LOC.land

Vermeldingen van (voormalige) landen in hun geheel.

[Duitsland], het [Vaticaan], [Pruisen], de [Sovjetunie], [nazi-Duitsland], het [Derde Rijk]

Bij onduidelijkheid verwijzen we naar de lijst van 194 internationaal erkende onafhankelijke staten (http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_landen_in_2009). Landsnamen die niet in de lijst voorkomen, maar die de facto parallel met een andere naam worden gebruikt om hetzelfde land aan te duiden, worden ook als LOC.land geannoteerd. Voorbeelden zijn ‘Groot-Brittannië’ en ‘het Verenigd Koninkrijk’ resp. ‘Holland’ en ‘Nederland’. Ook de verschillende varianten van een landsnaam worden geannoteerd als LOC.land, bv. ‘Nederland’ en ‘het Koninkrijk der Nederlanden’. ‘Engeland’ wordt dan weer als LOC.regio geannoteerd, omdat het niet gebruikt wordt om het Verenigd Koninkrijk of Groot-Brittannië aan te duiden, maar een onderdeel ervan.

Dezelfde regels gelden voor afgeleide adjectieven: ‘Brits’ en ‘Hollands’ worden als LOC.land, ‘Engels’ als LOC.regio geannoteerd.

3.1.5 LOC.bc (Bevolkingscentrum)

Steden en gemeentes, deelgemeentes, dorpen en wijken.

[Gent], [Gentbrugge], [Gent-Sint-Pieters], de [Bronx]

3.1.6 LOC.regio

Elke locatie boven het niveau ‘bevolkingscentrum’, die niet onder een van de andere categorieën valt. Hieronder begrijpen we zowel natuurlijke regio’s en formaties (bv. gebergten) als bestuurlijke regio’s op nationaal en internationaal niveau (bv. provincies en streken).

Combinaties van landen kunnen als LOC geannoteerd worden als ze NE kunnen vervangen zonder substitutie door “de NE-landen”: “Er worden veel bananen geëxporteerd naar NE”. EU en Benelux kan dus, VN, NAVO en NAFTA niet.

De [Pyreneeën], het [Bekken van Parijs], de [Maasvlakte], de [Utrechtse Heuvelrug], [Oost-Vlaanderen], de [Kempen], de [Kust], [Provençaalse] zonnebloemolie, [Silezië], de [Maghreb], [Zwart Afrika], het [Midden-Oosten], [Eurazië], de [Benelux], de [Europese Unie], de {VN}, de {NAVO}

3.1.7 LOC.lijn (Lijnlocaties)

Onder lijnlocaties begrijpen we alle eendimensionele locaties, zoals straten, tunnels, bruggen, rivieroevers (vs. de [Kust] = regio), autosnelwegen en grenzen met een naam. Bemerkt dat eendimensionele monumenten zoals de Chinese of de Berlijnse Muur als LOC.PUNT worden geannoteerd.

De [E40] [Kust] - [Brussel] (resp. LOC.lijn, .regio, .bevolkingscentrum), de [Liefkenshoektunnel], de [Oosterweelverbinding], het [Ijzeren Gordijn], [Groot-Brittanniëlaan] 45, de [Westelijke Jordaanoever]

3.1.8 LOC.punt (Puntlocaties)

Onder puntlocaties begrijpen we locaties die (doorgaans) onder het niveau bevolkingscentrum vallen, en die uit een (deel van/groep) gebouw(en) of een terrein bestaan, zoals residenties, marktpleinen, luchthavens (en de officiële afkortingen daarvan), stations, havens, dokken, sportstadia, parken, bossen, monumenten, kerken en tempels. Ook pretparken, hotels, ziekenhuizen, musea en scholen wanneer die metonymisch als locatie worden gebruikt.

het [Koninklijk Paleis van Brussel], de spiegelzalen van [Versailles], het [Deurganckdok], [John F. Kennedy International Airport], [JFK], [Flanders Expo], De [Berlijnse Muur], de [Eiffeltoren], het [Warandepark], het [Kruger Nationaal Park], [Amsterdam-Centraal], de [Situation Room], de [Mount Everest]

Lijnlocaties met een nummer (doorgaans residenties van landsvertegenwoordigers) die metonymisch worden gebruikt, worden met nummer geannoteerd als puntlocaties. Soms wordt enkel het huisnummer gebruikt.

[Downing Street 10] (LOC.punt.meto.mens) bevestigde het bericht.
[Nummer 10] (LOC.punt.meto.mens) bevestigde het bericht.
Het is ruzie in de [16] (LOC.punt.meto.mens).
De premier resideert te [Downing Street] (LOC.lijn.lett) 10.

3.1.9 LOC.fictief (Fictieve locaties)

Locaties die niet fysiek bestaan, maar waar wel naartoe verwezen kan worden aan de hand van een NE. Virtuele locaties zoals emailadressen en URL's worden niet geannoteerd.

Het [Land van Oz], de [Gouw]

3.2 Metonymische subtypes van LOC

3.2.1 LOC.x.meto.mens (LOC als mensen of ORG)

Wanneer een LOC wordt gebruikt voor (groepen van)mensen of ORGs die zich erin bevinden. De NE kan vervangen worden door “de mensen/groep/organisatie die in NE gevestigd is/NE vertegenwoordigt”.

[Duitsland] (LOC.land.meto.mens) viel [Polen] (LOC.land.lett) binnen.
De [Reyerslaan] (LOC.lijn.meto.mens (VRT)) moest flink besparen.
Dat heeft het [Pentagon] (LOC.punt.meto.mens) woensdag verklaard.

Het onderscheid tussen LOC.x.meto.mens en LOC.x.lett wordt uitgebreid beschreven in 6.3.

3.2.2 LOC.x.meto.PRO.x (LOC als PRO)

Wanneer een LOC wordt gebruikt om een tastbaar product aan te duiden. De NE kan vervangen worden door “het product dat in NE werd geproduceerd”: een glaasje [Bordeaux]

(Fictieve) plaatsnamen kunnen ook letterlijk gebruikt worden als titel van een boek, TV-serie etc. In dat geval gaat het om een product dat naar de locatie is genoemd, maar er niet per se gemaakt is. Bv. de film [Amsterdam] (PRO.misc.lett)

3.2.3 LOC.x.meto.EVE.x (LOC als EVE)

Wanneer een NE wordt gebruikt voor een gebeurtenis die daar plaats had en ermee geassocieerd wordt, of de algemene situatie in die NE. Het kan gaan om ongevallen, rampen, oorlogen, terroristische aanslagen, politieke evenementen, schandalen, sportmanifestaties, festivals, etc. De NE kan vervangen worden door “de gebeurtenis/situatie in NE” of “de acties in/gericht tegen NE”.

[Vietnam] liet bij hem diepe sporen na.
Door [Pearl Harbor] namen de VS uiteindelijk deel aan Wereldoorlog II.
Die scriptie is zijn [Waterloo] gebleken.
Hij heeft [Sydney] gewonnen. (voor de Olympische Spelen van Sydney)

Bemerk dat sommige evenementen naar een plaats genoemd zijn, en die naam dus niet meer metonymisch, maar letterlijk voor dat evenement gebruikt worden:

Hij heeft [Wimbledon] gewonnen.

3.2.4 LOC.x.meto.naam (LOC als naam)

Wanneer de NE als woord bedoeld wordt. De NE kan vervangen worden door “de naam/het woord NE”:
[Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllllantysiliogogoch] is de langste plaatsnaam in Groot-Brittannië.

3.2.5 LOC.x.meto.totum (Totum pro parte)

Wanneer een grotere NE gebruikt wordt om een kleinere NE, die er deel van uitmaakt, aan te duiden. De NE kan vervangen worden door “een (onder)deel van/locatie in NE”.

We moeten werken aan een sterker [Europa] (LOC.cont.meto.totum.regio).
De minister werd geïnterviewd aan de toegangspoort van [Laken] (LOC.bc.meto.totum.punt).
Verder hebben we nog [Zaventem] (LOC.bc.meto.totum.punt) op de agenda staan.
Aan de NMBS vroeg de minister [Rijssel] (LOC.bc.meto.totum.punt) niet langer te zien als een vervelende concurrent voor [Brussel-Zuid] (LOC.punt.lett). **Maar:** het station van [Rijssel] (LOC.bc.lett)

Wanneer totum-pro-partemetonymie samen voorkomt met een andere vorm van metonymie, dan annoteren we enkel die andere vorm van metonymie.

[Laken] (~~LOC.bc.meto.totum.punt~~ LOC.bc.meto.mens) wou de zaak eerst in beraad nemen.

3.3 Onderscheid tussen LOC.x.lett en LOC.x.meto.mens

3.3.1 LOC.x.lett

Veel locaties beschrijven zowel een territorium als een politieke, economische of administratieve eenheid die onder andere bestaat uit een overheid, bevolking, cultuur en organisaties. Dergelijke gecombineerde gebruiken annoteren we als letterlijk.

De NE kan vervangen worden door “(in) de geografische regio/territorium bekend als NE / (in) de geografische regio/territorium bezet door NE / de staat/het district/de stad NE”. Vervanging is niet altijd mogelijk, maar in principe worden onderstaande gevallen allemaal als LOC.x.lett geannoteerd.

3.3.1.1 Geografische beschrijvingen

- Beschrijving van de biologische/geografische/geologische omstandigheden/fenomenen van een locatie, bv. [Malta] (LOC.land.lett) heeft veel bergen/is erg winderig.
- Beschrijving van de geografische ligging van een locatie, bv. [Duitsland] (LOC.land.lett) ligt 50 km ten zuiden van [Zweden] (LOC.land.lett).

3.3.1.2 Associaties met natuurlijke objecten, plaatsen, mensen en organisaties

Associaties worden doorgaans als volgt uitgedrukt:

- Van-constructies en ev. genitiefconstructies, bv. de bergen van [Frankrijk], [Frankrijks] bergen (LOC.land.lett)
- Constructies met een adjectief, bv. de [Franse] bergen (LOC.land.lett)
- Voorzetselconstructies, bv. de bergen in [Frankrijk] (LOC.land.lett)
- Bijstellingen en associaties door haakjes, bv. Parijs, [Frankrijk] of Parijs ([Frankrijk]) (LOC.land.lett)
- Constructies met “hebben”, bv. [Frankrijk] (LOC.land.lett) heeft een democratisch verkozen regering.

Soorten associaties:

- Associaties tussen de locatie en haar natuurlijke objecten of dieren en planten, bv. de [Italiaanse] (LOC.land.lett) dennen, de kust van [Normandië] (LOC.regio.lett), [Duitse] (LOC.land.lett) steenkool

- **Associaties met een ingesloten gebied, waarbij het grotere gebied als letterlijk wordt geannoteerd, bv.** [Brussel] (LOC.bc.meto.mens) ([België] (LOC.land.lett)) stond dit weekend op zijn kop. De [Belgische] (LOC.land.lett) hoofdstad feestte.
- **Associaties tussen de mensen en de locatie. Onder mensen kunnen we burgers, vertegenwoordigers, bewoners etc. begrijpen. Mogelijke associaties zijn locatie, vertegenwoordiger, afkomstig van etc. Ook voor associaties tussen atleten en land van herkomst. Bv.** de president van de [Verenigde Staten] (LOC.land.lett), burgers van [Duitsland] (LOC.land.lett), de VN-delegatie van [Noorwegen] (LOC.land.lett), de daklozen van [Brussel] (LOC.bc.lett), minister van Buitenlandse Zaken [De Gucht] (PER.lett) ([België] (LOC.land.lett)), [Serena Williams] (PER.lett) van de [VS] (LOC.land.lett)
- **Associaties tussen organisaties en hun locatie. Onder organisaties kunnen we bedrijven, overheidsinstellingen etc. begrijpen. Bv.** de regering van de [VS] (LOC.land.lett), het grootste energiebedrijf van [Zweden] (LOC.land.lett), de [Nederlandse] (LOC.land.lett) ziekenhuizen

3.3.1.3 Andere voorbeelden

- **Politieke, economische of diplomatieke betrekkingen tussen twee locaties, bv.** het verbond/conflict tussen [Engeland] (LOC.regio.lett) en [Ierland] (LOC.land.lett)
- **Lidmaatschap van politieke en internationale organisaties, ondertekenaars, waarnemers, bv.** [Spanje] (LOC.land.lett) trad toe tot de [Europese Unie] (LOC.regio.meto.mens), [Duitsland] (LOC.land.lett) is waarnemer van X, maar [Duitsland] (LOC.land.meto.mens) neemt X waar.
- **Beschrijving van de plaats waar een actie/evenement plaatsvindt, of het fysieke doel of bron van een actie, bv.** executies in [Iran] (LOC.land.lett), een concert/top in [Kopenhagen] (LOC.bc.lett), [Nederland] (LOC.land.lett) binnensmokkelen, verhuizen naar [Canada] (LOC.land.lett)
- **Doel van militaire of politieke acties die aan de staat als geheel zijn gericht, bv.** [Israël] (LOC.land.lett) boycotten, sancties tegen [Japan] (LOC.land.lett), de bevrijding van [Koeweit] (LOC.land.lett), [Duitsland] (LOC.land.lett) werd verdeeld na de oorlog.
- **Emotionele gevoelens jegens een locatie en (voor)oordelen over een locatie als geheel, bv.** ik houd van [Griekenland] (LOC.land.lett), [Frankrijk] (LOC.land.lett) is een mooi land

- Een locatie beschouwd als een amalgaam van haar componenten, bv. [Haïti](LOC.land.lett) is [Cuba](LOC.land.lett) niet, de problemen van [Afghanistan](LOC.land.lett)

3.3.2 LOC.x.meto.mens

Een locatie kan ook worden gebruikt om de mensen/groepen/organisaties die zich er bevinden, aan te duiden. In dat geval annoteren we als LOC.x. meto.mens. Vaak gaat het om verbanden als deze: mensen bewonen de locatie, mensen vertegenwoordigen de locatie, mensen/organisaties zijn legaal gebonden aan de locatie. Omdat het vaak onmogelijk is onderscheid te maken tussen organisaties en hun vertegenwoordigers/leden, maken we geen onderscheid tussen organisaties en personen.

De NE kan vervangen worden door “de mensen/groep/organisatie die in NE gevestigd is/NE vertegenwoordigt”.

3.3.2.1 Voorbeelden

- Locaties die acties ondernemen die een fysieke component hebben (bv. spreken, bewegen, ondertekenen, prijzen, militaire acties), bv. [China](LOC.land.meto.mens) ondertekende het pact, de [Russische](LOC.land.meto.mens) interventie
- Locaties die verantwoordelijk zijn voor politieke beslissingen, houdingen, acties en communicatie. Bv. een richtlijn van [Brussel](LOC.bc.meto.mens), [Nederland](LOC.land.meto.mens) veroordeelt de [Russische](LOC.land.meto.mens) houding inzake abortus, [Spanje](LOC.land.meto.mens) vroeg het lidmaatschap aan tot de [Europese Unie](LOC.regio.meto.mens)
- Locaties die emoties ervaren, zoals angst, paniek, opluchting, blijdschap. Bv. [Kinshasa](LOC.bc.meto.mens) bleef onverschillig tegenover de woedende burgeroorlog.
- Locaties die de begunstigde/het slachtoffer zijn van acties of het doel van programma’s, zolang het geen militaire of politieke acties betreft die gericht zijn aan de staat in zijn geheel en zolang die acties enkel tot mensen gericht kunnen zijn. Bv. het aidsprogramma voor [Uganda](LOC.land.meto.mens), hij speelde voor [Duitsland](LOC.land.meto.mens) (als in: de Duitse voetbalploeg), [Nigeria](LOC.land.meto.mens) beschuldigen (als in: de Nigeriaanse overheid/het leger). Doorgaans zijn politieke en militaire acties echter tot de staat in zijn geheel gericht.

3.3.3 Opmerkingen

3.3.3.1 *Werkwoorden die uitzonderlijk geen LOC.x.meto.mens oproepen*

Soms kan een locatie, gevolgd door een werkwoord dat een actie of mentale toestand uitdrukt, toch geannoteerd worden als LOC.x.lett. Het gaat dan om versteende uitdrukkingen die niet meer verwijzen naar de actie die erin wordt uitgedrukt, bv. [Luxemburg] (LOC.land.lett) liet een inflatie optekenen van 6,3%.

3.3.3.2 *Associaties tussen voorwerpen of eigenschappen en een locatie*

- Wanneer het voorwerp of de eigenschap een officiële band heeft met de locatie, annoteren we de locatie als LOC.x.lett, bv. de taal van [Duitsland] (LOC.land.lett), de religie van [Afghanistan] (LOC.land.lett), de vlag/grondwet/ sociale zekerheid van [Noorwegen] (LOC.land.lett)
- Wanneer het voorwerp of de eigenschap doorgaans geassocieerd wordt met mensen en niet officieel verbonden is met de locatie, annoteren we als LOC.x.meto.mens, bv. wanneer er geen officiële taal of religie is, of wat betreft lokale klederdracht en tradities. Bv. [Italië] (LOC.land.meto.mens) is katholiek, kostuums van [Peru] (LOC.land.meto.mens), [Chili] (LOC.land.meto.mens) draagt zwart vandaag (door het werkwoord met fysieke component hoe dan ook LOC.x.meto.mens)
- Wanneer het voorwerp zich gewoon in een locatie bevindt of ervan afkomstig is, annoteren we als LOC.x.lett, bv. een kanaal in [Frankrijk] (LOC.land.lett), [Franse] (LOC.land.lett) auto's

3.3.3.3 *Economische situaties, eigenschappen en acties*

- Economische situaties en eigenschappen van een locatie, die betrekking hebben op de locatie in zijn geheel worden als letterlijk geannoteerd. Dat is bijvoorbeeld het geval met BBP en staatschuld. Bv. de hoge werkloosheidsgraad in [Polen] (LOC.land.lett), de [Britse] (LOC.land.lett) economie
- Economische acties kunnen gericht zijn tot een locatie in zijn geheel, zoals exporteren of boycotten. In dat geval worden ze geannoteerd als letterlijk. Sommige economische acties, zoals kopen of verkopen, kunnen enkel gericht zijn tot mensen, en worden daarom als LOC.x.meto.mens geannoteerd. Bv. exporteren naar de [VS] (LOC.land.lett), verkopen aan de [VS] (LOC.land.meto.mens)
- Locaties die economische acties ondernemen, worden geannoteerd als LOC.x.meto.mens, omdat het altijd mensen of bedrijven zijn die dat soort acties kunnen ondernemen. Bv. een gezamenlijk project tussen [Bolivië] (LOC.land.meto.mens) en [Argentinië] (LOC.land.meto.mens), [Irak] (LOC.land.meto.mens) verkoopt haar olie duur.

4 Annotatie van producten (PRO)

Onder PRO annoteren we elke NE die in het bezit kan zijn van iemand, of waarvoor betaald kan worden. Ook kunstwerken en talen worden als PRO geannoteerd.

Voorbeelden van producten zijn:

- Tastbare en intellectuele producten die verkocht kunnen worden
- Reeksen van producten
- Voertuigen, voor transport op het land, in het water of in de lucht
- Producten die als locatie geïnterpreteerd kunnen worden, zoals menselijke locaties in de ruimte en pretparkattracties
- Drukwerk
- (Namen van) kunstwerken, zoals schilderijen, beeldhouwwerken, boeken, muziekalbums en – nummers, TV-programma's, films, theatervoorstellingen,...
- Prijzen
- Talen die gesubstantiveerd zijn, en talen die niet van een LOC afgeleid zijn
- Diensten die door een ORG worden aangeboden en een specifieke naam hebben

Voorbeelden:

- [Apple iMac], [Microsoft Office 2007], een [Word]bestand, [Risk], de [Western Sun] (type roos), [Dafalgan]
- De [Horrorreeks], [Prokorn]
- [Citroën Berlingo], [ML250], [Boeing 787], [Dreamliner], [A380], de [Herald of Free Enterprise], de [Queen Elizabeth II] (genoemd naar de Queen, niet metonymisch gebruikt), maar: een [Citroën] (ORG.COM.meto.PRO.misc)
- Het [ISS], de [Rapid River], [Villa Volta]
- Het [Staatsblad], [Kerk & Leven], de [Bond], [National Geographic Traveler], [Story], [Als jongeren lezen. Longitudinaal empirisch onderzoek naar het verband tussen ego-ontwikkeling en leesattitude-ontwikkeling bij adolescenten tussen 13 en 19 jaar en didactisch model voor reflectief lezen.], [Jip en Janneke]
- [Summer of 69], [Mona Lisa], [Dexter] Seizoen 3, maar: een [Mondriaan] (PER.meto.PRO.misc)
- een [Oscar] winnen, de [Oscar]uitreiking, de [Oscars] (PRO.misc.meto.EVE.mens), de [Nobelprijs], een [MTV Movie Award]

- [Sanskriet], het [Engels], het [ABN], ~~[Engelse]~~ letterkunde, [Vroegduitse] letterkunde
- [Petercam L Bonds Higher Yield], [CM Hospitaalplan]

Worden niet als PRO geannoteerd:

- Wetten, wetsvoorstellen, besluiten, notulen, patenten
- Wetenschappelijke of triviale namen van flora, fauna, genen, chemische substanties etc., wanneer die niet als productnaam worden gebruikt

Voorbeelden:

- Het wetsvoorstel [Coremans] (PER) - [De Vriendt] (PER), [Koninklijk] (MISC) besluit tot wijziging van het [KB/WIB] (MISC) 92 inzake de investeringsaftrek (1), B/RvB/2007/AB/0042
- [Pica pica L.] (MISC), [Groot Bloemmuur] (MISC), [Betacaroteen] (MISC)

4.1 Subtypes van PRO

4.1.1 PRO.aandeel

Alle NE's die een beursgenoteerd aandeel, een aandelenkorf of een index aanduiden. In vele gevallen gaat het om een ORG.COM die metonymisch als PRO.aandeel wordt gebruikt. Dat is echter niet het geval als er geen sprake kan zijn van een ORG, bv. bij aandelenkorven, indici en ticker symbols (bv. AAPL voor Apple).

De [Dow Jones Industrial Average] opende vandaag op 9885. [AAPL] ging van 22 naar meer dan 100 dollar in een paar weken tijd. [BEL 20] valt terug onder 2550, [Umicore] (ORG.COM.meto.PRO.aandeel) gaat tegen de trend in.

4.1.2 PRO.taal

Alle NE's die een taal aanduiden en als PRO geannoteerd worden.

4.1.3 PRO.misc

Alle producten die niet als PRO.aandeel of PRO.taal geannoteerd kunnen worden.

4.2 Metonymische subtypes van PRO

4.2.1 PRO.x.meto.mens (PRO als producent)

Wanneer een NE wordt gebruikt in de plaats van de producent (persoon/organisatie) ervan. De NE kan vervangen worden door "de maker(s) van NE".

[De Morgen] schrijft dat het einde van de crisis in zicht is. Hij rijdt voor [Lotto] (Lotto metonymisch gebruikt voor de Nationale Loterij, metonymisch gebruikt voor de wielervedploeg gesponsord door de Nationale Loterij = PRO.misc.meto.mens).

4.2.2 PRO.x.meto.EVE.x (PRO als EVE)

Een PRO dat in de context verwijst naar een EVE dat rond dat PRO is ontstaan/wordt georganiseerd. De NE kan vervangen worden door “het evenement dat te maken heeft met NE”.

Ik heb tickets voor de [MTV Movie Awards].

4.2.3 PRO.x.meto.naam (PRO als naam)

Wanneer de NE als woord bedoeld wordt. De NE kan vervangen worden door “de naam/het woord NE”:
Danone moest de naam van haar yoghurtjes veranderen van [Bio] naar [Activia].

5 Annotatie van gebeurtenissen (EVE)

Gebeurtenissen die een specifieke naam hebben worden geannoteerd. We hebben te maken met een EVE als iemand erop aanwezig kon/kan zijn, of het meegemaakt heeft.

We maken een onderscheid tussen natuurlijke en menselijke gebeurtenissen.

5.1 Subtypes van EVE

5.1.1 EVE.mens (Menselijk)

Alle niet-natuurlijke evenementen, zoals:

- militaire interventies, oorlogen, veldslagen
- wedstrijden en spelen
- conferenties, beurzen
- religieuze en seculiere feestdagen, maar geen indelingen van tijd
- sociale gebeurtenissen, maar geen sociale periodes

Als het jaar van belang is om een uniek evenement aan te duiden, wordt het meegeannoteerd.

- De [Golffoorlog], [Operation Desert Storm], de [Guldensporenslag], de [slag bij Waterloo]
- [Luik-Bastenaken-Luik], de [Olympische Spelen van 2004], [Roland Garros] (geen metonymie, want genoemd naar de persoon), het vierde [VMF-minivoetbaltoernooi]
- [WWDC 2009], [CoNLL 2003]
- [Allerheiligen], [Wereld Aidsdag], [Pesach], [Loofhuttenfeest], de ~~[advent]~~, de ~~[ramadan]~~
- de [Franse Revolutie], de [Gentse Feesten], de ~~[renaissance]~~

5.1.2 EVE.nat (Natuurlijk)

Natuurlijke evenementen, zoals natuurrampen en natuurfenomenen die als EVE beschouwd kunnen worden (anders MISC).

- EVE.nat: orkaan [Katrina], [Orkaan Katrina], de [Big Bang]
- MISC: de [Golfstroom], [el Niño]

5.2 Metonymische subtypes van EVE

5.2.1 EVE.mens.meto.ORG (EVE als ORG)

Wanneer een EVE gebruikt wordt om de organiserende ORG aan te duiden.

[Roland Garros] voorzag een prijzenpot van meer dan 10 miljoen euro.

6 Annotatie van MISC

Wanneer een NE in geen enkele van de andere 5 hoofdtypen thuishoort, of er onduidelijkheid bestaat in welk hoofdtype de NE ondergebracht zou moeten worden, annoteren we als MISC. We onderscheiden geen subtypes en duiden geen gebruik aan.

Onder MISC annoteren we onder andere:

- NE's waarvan uit de context niet is af te leiden tot welk type ze behoren
- NE's die ORG, EVE en/of PRO combineren zonder metonymie (vaak met concepten, projecten, programma's of plannen)
- Stromingen, genres, tijdperken, indien met hoofdletter geschreven. Historische groepen en leden ervan worden niet geannoteerd als ze officieel met kleine letter worden geschreven.
- Aansprekingen, functietitels en eretitels
- Woorden die een hoofdletter krijgen uit eerbied en niet onder een ander hoofdtype vallen
- Omschrijvingen van bevoegdheden
- Wetten, verklaringen, verdragen: geneste NE's worden volgens hun hoofdtype geannoteerd, eventuele andere woorden met hoofdletter als MISC
- Wetenschappelijke of triviale namen van flora, fauna, genen, chemische substanties etc., wanneer die niet als productnaam worden gebruikt
- Acroniemen die met kleine letters uitgeschreven kunnen worden
- Woorden die volgens het Groene Boekje met kleine letter geschreven moesten worden
- Namen van bevolkingsgroepen die niet van een locatie zijn afgeleid

Voorbeelden:

- Tijdens een congres te [Gent] (LOC.bc) organiseerden zij een aantal college- en verlofbonden in een [Algemene Studentenbond] (ORG.misc), waarvan [Het Pennoen] (MISC) de band zou zijn.
- [Bijzonder Plan van Aanleg] ([BPA]), [Vlaanderen in Actie], de [Groene Big Bang]
- De [Vlaamse Primitieven], de [Nashville Sound], de [Renaissance], het [Mesozoïcum], de [Gouden Eeuw], de [Geuzen]beweging, een [Rederijkers]kamer
- De [Heer] (MISC) [Janssen] (PER), de [Gouverneur] (MISC) van [Limburg] (LOC.regio), [Zijne Koninklijke Hoogheid], de [Minister

van Cultuur] (MISC) [Schauvliege] (PER), de [Rector Magnificus], de [CEO] (MISC) van [Electrabel] (ORG.com), de [Head of Service Offerings]

- De [Staat], het [Koninkrijk], de [Grondwet]
- De minister van [Mobiliteit en Openbare Werken], het departement [Onderwijs] (MISC), het [Departement Onderwijs] (ORG.gov)
- De [MMM-wet] (MISC), het [MEB-besluit] (MISC), het [Verdrag] (MISC) van [Lissabon] (LOC.bc), de [Verklaring] (MISC) van [Londen] (LOC.bc), het [Lambermont] (LOC.punt)-akkoord, het [Samenwerkingsakkoord] (MISC)
- [Pica pica L.], [Groot Bloemmuur], [Hymenoptera], [Betacaroteen]
- [BTW], [EHBO], [TV], [SMS], [GSM], [ABS]
- Een [Bouvier], de [Ramadan]
- [Eskimo], [Hunnen], [Kelten], [Massai]

Bepaalde woorden die geen NE aanduiden, kunnen ondanks hun hoofdletter niet worden geannoteerd:

- Woorden op het begin van een zin
- De letters van het alfabet, en samenstellingen daarmee.

Voorbeelden:

- De energieprijzen stijgen.
- Zeg eens 'A', een U-boot